

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Aylık Fikir Mecmuası

Yıl: 1, Sayı: 4

Sahibi ve Müdürü: H. Nihâl

15 Ağustos 1931

Kuş Bakışı

Memleket Bilgisi

En ilerlemiş mesleklerimizde bile tercümecilik büyük bir marifet halini almıştır. Hatta muhtelif zümreler içinde iyi tercüme yapabilen ve bunları fazla miktarda bastırıp satabilenler de meslekte ve hatta memlekette büyük insanlardan olur. Bu yol yanlış bir yol değildir. Şüphesiz cehilden ilme ve yokluktan varlığa giderken bizim de bu herkesin geçtiği yoldan geçmemiz lâzımdır.

Fakat, biz bu merhaleye yeni gelmedik. Tanzimat ile tercümeciliğe başladığımız halde hâlâ yerimizde sayıyor ve hâlâ tercüme eserlerle yükselen büyüklere toz kondurmuyoruz. En yüksek mekteplerimizde ve Fakültelerimizde senelerden beri hâkim olan bu tercüme saltanatı gittikçe tesir sahasını ve nüfuzunu arttırıyor. Halbuki, kendi öz yurdumuza onun hususiyetlerine ve ihtiyaçlarına cevap verecek ne bir bilgimiz ve ne de bir bilenimiz var?..

Ziraat mekteplerimizde Merinos koyunlarının evsafi, faydalan, yetiştirilmesi, iktisadî kıymeti tafsilatıyla okunur. Fakat Anadolu'nun en mühim ihraç hayvanı olan Erzurum'un Mor koyunlarından, evsaf ve yetiştirilmesinden haberimiz yoktur.

Frenk kitaplarının neşrettiği en İptidaî cemiyetlere âit içtimaî tetkikleri biliriz. Bilmesek te tercüme eder öğrenir

ve öğretiriz. Halbuki Bitlis'in burnu dibindeki Mutki'de yaşayan acayip aşiretlerden dikkate şayan bir tetkik mevzuu olan Şigolardan haberimiz yoktur.

Meşhur Doktorlarımız vardır. Meşhur olmuş tercüme de yapmışlardır. Fransa'daki kaplıca şehirlerini, sularını ve terkiplerini iyi bilir ve tavsiye ederler. Fakat talebemiz Bursa kaplıcalarını ve tesiratını Bursa'ya gidenlerden öğrenir. Yanı başındaki Tuzla içmelerinin neye yaradığını tiren ilânlarına bağlı reklâmlarda okur.

Hukukta yükseklerimiz pek çoktur. Roma hukukunu gözü kapalı bilirler. Fransız mahkemelerinde geçmiş meşhur davaları hafızalarında saklayacak kadar ezber etmişlerdir. Fakat Anadolu köyleri içinde geçen faciaları rastgelenler bilir.

En kurnaz müstantikleri bile şahane cürüm tasnileri ile şaşırtan köy davalarından bahsedeneğimiz değil de tetkik edenimiz bile yoktur. Türk hukuku tarihine ise Ankara hukukunda meydana çıkarı bir yeni moda gibi dudak büker geçeriz.

Yüksek İktisat doktorlarımız vardır ki büyük sanayi devlerini ve yüksek sermayeli ticaret usullerini ve nazariyelerini iyi tetkik etmişlerdir. Parlak projeli fikirlerle dünyaya yeni bir nizam vermeye heveslidirler.

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 2

Fakat Şarkî Anadolu'yu geniş kredili mutavassıtlarla istismara başlayan Zağorstok şirketinden haberleri yoktur. Buna karşı koyacak tedbirleri düşünmez ve Türk köylüsünü mukabil organizasyonlarla nasıl kurtarmamız lâzım geldiğini söylemezler.

Yüksek ihtisaslı Kimya doktorlarımız vardır ki Almanya'daki boyacılık sanayiine âşık olmuşlardır. Bu yolda derin bilgileri Fransız ve Alman rekabeti hakkında yüksek malûmatları vardır. Fakat memleketimizde henüz kok kömürü ve maden kömürü katranları için ortaya bir tez atılmamıştır.

Öyle büyük siyasîlerimiz vardır ki yeryüzündeki bütün demokrasileri bilirler. Muhtelif memleketlerdeki intihap usulleri hakkında mukayeseli malûmatları vardır. Fakat yeni kurulmakta olan Türk demokrasisinin ıstırapları nelerdir. Bunu tetkik etmek ve doğru yolu göstermek zahmetine katlanmazlar.

O kadar büyük mühendislerimiz vardır ki, Paris'ten Münih'e kadar fasılasız uzanan asfalt yollara hayran kalmışlar, dünyadaki en büyük beton köprüleri tetkik etmeyi kendilerine zevk edinmişlerdir. Fakat bu malûmat İzmir yollarında bir Beton köprünün bel verip ortasından kırılmasına mâni olamamıştır.

Yüz binlerce liranın her sene medfeni olan şoselerin niçin bir sene içinde geçilmez bir hale geldiğini tetkiki arzu etmemişler ve gençleri tenvir etmesini ise hatıra getirmemişlerdir.

Bu yolda daha birçok misaller söylenebilir. Avrupa memleketlerini ve onların müstemlekelerini kendi yurdumuzdan daha iyi bildiğimiz ve daha çok okuduğumuz muhakkaktır. Zaman zaman İngilizlere, Amerikalılar'a, Fransızlar'a, Ruslar'a ve hatta İtalyanlar'a, Bulgarlara âşık olur, onlara dair birçok şey okur ve kısmen olsun herkese de okutmaya çalışırız

Fakat Efendiler... Artık yurdumuza âşık olmak zamanı gelmiştir. Artık Türk vatanını her sahada ve gözden laboratuara kadar her vasıta ile tetkik zamanı gelmiştir.

Her yerde bir de Memleket Bilgisi vardır. Garbın ilim metotları ile tetkik olunmayı bekleyen öksüz bir bakire gibi boynu bükük bizi bekleyen Vatan gözlerimizin önündedir.

Büyük davalı ve parlak iddialı insanlardan bir ricamız vardır. Bize yalnız garp metodunu ve tekniğini getirsinler. Renkli sertifikalardan ve yüksek başlıklardan önce kendilerinden beklediğimiz budur. Bu metot ve teknik ile memleketi tetkik etmeye, öğrenmeye ve bize de öğretmeye başladıkları gün, rönesans başlamış olacaktır. Çünkü:

Bilgiler, Mefkureler, Hayatlar ve çalışmalar ancak kanını emdikleri millete ve memlekete faydalı oldukları ve onun ihtiyaçlarına müsbet cevaplar vermeye çalıştıkları müddetçe yaşamaya hak kazanırlar. Ona ya-bancı kaldıkları ve ıstırapları karşısında bir şey yapamadıkları gün, parazit bir hayata dalmışlar demektir. Yoklukları varlıklarından faydalıdır.

Boz Kurt

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 3

Türkistan (Orta Asya) Cumhuriyetleri Nüfusu

IV- KAZAKİSTAN

"Kazak" diyince burada, ekseriya, hatıra "Rus Kazağı" geliyor. Türk Kazakları "Kırgız-Kazak" diye anılıyor. Asıl "Kırgız"lar " da " Kara Kırgız " tesmiye ediliyor. Bilhassa Türkiye Türk münevverleri için bu yanlışlığı düzeltmek zamanı gelmiştir: Rus Kazaklarının adı "Kazaçi"dir.

haritalarında "Werniy") şehridir. Mesaha itibarıyla Kazakistan cumhuriyeti Türk Sovyet cumhuriyetleri arasında en büyüğü olup 2.208938 kilometre murabbadır. Kazak yurdu pek eski devirlerden beri Mâverâünnehir'e mukabil Türkistan tesmiye edilen bozkırlardan ibarettir.

Türk Oğlu

Ölüm arifesine girdi denilen adam
Göklere kızılışırken, kararırken bir akşam
Yelesini kabartıp ihtişamla gerindi;
Bu uykudan uyanış tarih kadar derindi.

Etrafında ağ kuran örümceklere baktı,
Hiddetli gözlerinden kızıl bir şimşek aktı.
Mağrur başı uzandı, titredi gür ye'esi,
Kâinata gükredi fırtınalı, hür sesi.
BİR hamlesi toprağı ateşlerle boyadı;
Göklere çivilendi onun cihangir adı.
«Hedef" yaptıysa hayret etmeyin "Akdeniz"i,
Kimdir, unuttunuz mu dünkü efendinizi

Aslını sorarsanız bİR aşiret oğludur;
Yiğit bir hanedandan, şerefli, ak tuğludur.
Kahramanlıkla geçmiş uzun bİR tarihi var,
Ecdadının gür sesi bütün cihanı tutar...
Ak, kızıl tuğlarıyla kâinata at salan;
Her akında beş on taç, yüzlerce dîyar alan,
Adını palasıyla her devlete tanıtmış,
Atını saldırarak cihana kan akıtmış
Cihangirler oğludur... Tanır hep büyük, küçük;
Hey garplı duymadın mı? bu genç Türk oğludur Türk!..

Dâniş Remzi

Burada "Kırgız-Kazak" denilen Türklerin adı sadece "Kazak"tır. Bunlar kendilerine "Kazak" dedikleri gibi öteki Türk kavimleri tarafından da "Kazak" adıyla tanınır ve anılırlar. Burada "Kara Kırgız": denilen Türkler'in adı ise Kırgız'dır. "Büyük Türkistan"ın şimalî ülkesi olan Kazak memleketi bugün "Kazakistan" adıyla bir Sovyet cumhuriyetidir. Hükümet merkezi Alma Âta eski Rus

Sovyet hükümetinin bir emirnamesi ile ortadan kaldırılan "Türkistan" ıslahı bugün bile Kazakistan şehirlerinden birinin (eski "Yeşen"nin) adı olarak yaşamaktadır. "Kazakistan" bozkırları Mâverâünnehirde kökleşmek isteyen İran kültürüne karşı bir Türklük ve Türk harsı deposu hizmetini görmüştür. Arap Hilâfeti devrinde Horasan Maveraünnehir ve Hâzerm

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
aitü aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 4

tesmiye edilmekte olan Türk ülkelerinin "Türkistan" namı altında toplanması da hu "Türk deposu"ndan fırlayan kuvvetlere medyundur.

Kazaklar başka milletlerin göçebelerine benzemezler. Bunların çadırlarında binlerce yıldan beri bir Türk kültürü inkişaf etmiştir. Ekinçiliğe uygun olan nehir havzalarında Türkistan ziraat kültürü, ark ve sulama usulü hâkimdir. Yeni medeniyeti kabul sahasında da büyük bir istidat göstermekte idiler. Yazık ki bolşevik istilâsı bu genç ve dinç Türk kavminin tabii surette inkişaf ve terakki yollarını kapamış oldu.

Bugünkü "Kazakistan" cumhuriyeti 9 vilâyete ayrılmıştır: 1) Akmula; 2) Aktübe; 3) Yedisu; 4) Simeypalat; 5) Sirderya; 6) A-day; 7) Ural; 8) Kustanay; 9) "Karakalpak" muhtar ülkesi.

Kazakistan'ın nüfusu 6.502.699 kişi olup ırk itibarıyla şöyle ayrılır:

I— Türkler:	
1) Kazak:	3.723.871
2) Özbek:	213.498
3) Karakalpak:	118.184
4) Tatar:	80.642
5) Tarançı ve Kâşgerli:	52.924
6) Türkmen:	10.510
7) Başka Türkler:	23.402
Yekûn:	4.223.031
II— Ruslar:	
1) Büyük Rus	1.279.979
3) Ukraynalı:	860.822
3) BelaRus (beyaz Rus):	25.614
Yekûn:	2.166.415

III— Rus hükümeti tarafından muhacir sıfatıyla getirilen muhtelif Avrupa ve Kafkasya milletleri: 93.993

IV— Hintli, Efganlı, Çinli ve başka Asyalılar: pek az.

Kazakistan'da şehir ahalisinin en çoğunu Ruslar ve Avrupalı muhacirler teşkil ediyor. Bütün Kazakistan'da şehir halkı 539.316 kişi olup bunun ancak 206.150'si Türk'tür. Kalanı (333. 166 kişi) Rus ve Avrupalı muhacirlerdir. Rus mu-

haceret ve iskân faaliyetinin en hummalı surette tatbik olunduğu ülke Kazakistandır. Şehirleri Türkleştirme imkânı gençliğin bütün çalışmasına rağmen elde edilemiyor.

Münbit toprak Kazak köylüleri elinden alınıp Rus mujiklerine verilmektedir. Bundan 20-30 yıl önce bir tane Rus mujiği bulunmayan Kazak sahraları bugün gayet çabuk olarak Ruslaştırılmaktadır.

Kazakistan'ın şimalî vilâyetleri olan Akmula ve Turgay (bugünkü "Kustanay") vilâyetleri umumî harp yıllarına kadar da e-peyce Ruslaştırılmış olduğu halde Ruslar ahalinin %30 unu geçmiyordu. Halbuki son on yıl içinde hu vilâyetlerin manzarası büsbütün başka bir şekil göstermektedir:

I— Akmula'da:	
Türkler:	453.134 (%37)
Rus ve Avrupalılar:	757.245 (%63)
Hepsi:	1.210.379
II— Aktübe'de	
Türkler:	329.489 (%66)
Rus ve Avrupalılar:	138.842 (%34)
Hepsi:	468.331
III— Yedisu'da:	
Türkler:	648.895 (%74)
Rus ve Avrupalılar:	237.803 (%26)
Hepsi:	886.697
IV— Simeypalat'ta:	
Türkler:	737.654 (%56)
Rus ve Avrupalılar:	572.203 (%44)
Hepsi:	1.309.857
V— Sirderya'da	
Türkler:	1.020.590 (%88)
Rus ve Avrupalılar:	136.216 (%12)
Hepsi:	1.156.806
VI— Ural'da	
Türkler:	482.340 (%75)
Rus ve Avrupalılar:	155.631 (%25)
Hepsi:	637.971
VII— Aday'da	
Türkler:	132.448 (%98)
Rus ve Avrupalılar:	3.107 (%2)
Hepsi:	135.555

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 5

VII— Kustanay'da

Türkler:	128.624	(%33)
Rus ve Avrupalılar:	260.536	(%67)
Hepsi	589.260	

IX - Muhtar Karakalpak Ülkesi'nde:

Türkler:	297.764	(%97,5)
Rus ve Avrupalılar:	6.775	(% 2,5)
Hepsi:	304.539	

Bu malûmat 1926 umumî nüfus sayımı neticelerini ihtiva eden eserlerden alınmıştır. 1926'dan 1931'e kadarkî zaman zarfında ise Kazakistan* getirilen Rus muhacirlerinin bir milyona vardığı anlaşılmaktadır ki Türk milletinin beşiği ve deposu olan bu mukaddes ülkenin istikbali pek tehlikeli olduğunu gösterir.

Abdülkadir

Halk Edebiyatı**Cezayir Şaşırlarımız**

Ekseriyetle serhatlerde, yeniçeri, sipahi ocaklarında yetiştikleri görülen şaşırlarımızın sahil ocaklarında ve Türk donanmasında da ayısı mühim mevkileri vardır.

Bilhassa İstanbul'un fethinden sonra bahrî kuvvetlere fazla ehemmiyet verilmesi ve nihayet 16'ncı asırda Osmanlı imparatorluğunun, Avrupa'nın en kuvvetli donanmasına malikiyeti klâsik edebiyata mensup şairlerimizin bile denizcilige ait manzum, mensur birçok eserler yazmalarını icap ettirmiştir (1).

Burada mevzu bahsedilen manzume eski Türk donanmasına mensup bir halk şairimizin Cezayir açıklarında vücuda getirdiği bir destandır.

Afrîka'nın şimal sahillerinde "Tunus, Tarablus ve bilhassa Cezayir'de" ki askerî ocaklarda, harp gemilerinde yetişen ve asırlarca buralarda Türk kahramanlığını, Türk an'anelerini terennüm eden

[1] Denizcilige ait eserler hakkında bakınız; Prof. Dr. Köprülüzade Mehmet Fuat: Türkiyat Mecmuası. II,S 506 ve İstanbul Darülfünununda Türk edebiyatı tarihi derslerinde "16"ncı ve müteakip asırlarda Anadolu'da Türk edebiyatı tarihi notları...

şaşırlarımızın Cezayir harplerine, müdafaalarına ve o devir hayatına ait mebzul deyişleri vardır ki bunların mühim bir kısmı bugün neşredilmiş bulunmaktadır:

1) Jean Deny'nin "18 inci asır sonunda Cezayir Türk yeniçerilerinin türküleri" isimli tetkiknamesinde [2] müteaddit şairlere ait 28 parça Cezayir türküsü;

2) Prof. Dr. Köprülüzade Mehmet Fuat Beyin Türkiyat Mecmuasında kaydettiğimi "Benli Ali", "Nakdî", "Mağriplioğlu", "Kara Hamza" atlı şairlere ait deyişler;

3) Dr. Giese'nin "Anadolu Halk edebiyatı numuneleri"nde münderiç Cezayir'e ait manzumeler [4];

4) Ahmet Kutsi Beyin Halk Bilgisi mecmuasında [5] neşrettiği ve içlerinde "Çırpanlı", "Armutlu", "Kulculha", "Geda Muslu" gibi 16'ncı asırda yaşamış şairlerin deyişleri de bulunan muhtelif Cezayir şaşırlarına ait şairler;

[2] Köprülüzade M. Fuat Bey tarafından tenkidî makalesi, Türkiyat Mecmuası; Cilt: 2, S. 512.

[3] Aynı makale S. 515 ve müteakip.

[4] Bu manzumeler Jean Deny'in tetkik nalesinin sonuna zeyil olarak alınmıştır.

[5] Halk bilgisi mecmuası, cilt I, S. 125

[6] Sayı: 8-11.

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 6

5) Ve Adana Memleket gazetesinde [6] Elif - Ha imzasıyla bir seri halinde yazılan makalelerde yine "Kara Hamza", "Mağriplioglu", "Benli AH" gibi şairlere ait Cezayir destanları (iki tanesinin kaili meçhul).

Halk edebiyatımızın her hangi bir sahasında ele geçen mahsullerin aslına nisbetle henüz çok eksik olduğu düşünülürse Cezayir'e ait şiirlerin bunlardan daha ne kadar fazla olması lâzımgeldiği kolayca tahmin olabilir.

Bütün bunlar Afrika'nın şimal, sahillerinde bir zaman nasıl çok zengin bir Türk edebiyatının yaşadığını; asırlarca bu uzak serhatlerde Türk an'anelerinin nasıl hâkim olduğunu; Büyük Barbaros, Murat Reis gibi kahraman Türk denizcilerinin şahsiyetleri etrafında nasıl destanlar teşekkül ettiğini açıkça göstermektedirler!

Cezayire ait deyişlere ekseriya Anadolunun, Rumelinin muhtelif sahalarında tesadüf edilmese de bu şiirlerin bütün Türk memleketlerinde muhtelif vasıtalarla intişar ettiğini, sevilerek okunduğunu gösteriyor.

Bizim, içinde daha ziyade Rumeli'ye ait mahallî halk şiirleri, hikâyeleri bulunan bir mecmuada tesadüf ettiğimiz, fakat son mısra veya kıt'alarının eksikliği münasebetiyle şairinin adını öğrenemediğimiz bir destan da bu hâdiseye kuvvetli bir delil olmaktadır ki elimizde bulunan mecmuadan yazılışındaki şiveyi muhafaza ederek naklediyoruz:

Yaz gelince gemilerim yağlanur
Güz gelince tersaneye bağlanur
Cezayirde koç veğitler eylenür
Tunus Tarabulus sultan Cezayir

Bir kuşçağız geldi konu serene
Selâm edin eşe dosta yarana
Bir mısır haznesi kara diyene
Tunus Tarabulus sultan Cezayir

Bir kuşçağız geldi konu tekene
Öte öte kara bağrım tükene
Koç veğitler arzu çeker vatana
Tunus Tarabulus sultan Cezayir

Cezayirin sağ yanında üç top atılır
Şiddetinden aylar günler tutulur
Sarı saçlı kızlar yesir satılır
Tunus Trabulus sultan cezayir

Gemilerim birer birer çekdim adaya
Sığınalım yaradana hüdaya
Cezayir bekçisi Veli Dedeye
Tunus Tarabulus sultan Cezayir

Demür atdını halatlarım çürüdü
Yüreğimde yağ kalmadı eridi
On bir ay diyince dağlar göründü
Aman mevlâm nasip eyle karayu
İbtida karayu sonra sılayu[1]
Tunus Tarabulus sultan Cezayir

Cezayirin teknesi karanlık anbar
Etrafını sorarsan çarkılan çenber
Aman mevlâm bizi sılaya gönder
Tunus Tarabulus sultan Cezayir

On bir ay diyince göründü dağlar
Üce reis oturmuş dümende ağlar
O bir veğit içinde beşyüz asker eyler
Tunus Tarabulus sultan Cezayir

Geminin direği çamdır dayanmaz
Arkadaşlar gaflet basdı uyanmaz
Kara yakın derler kalbim inanmaz
Tunus Tarabulus sultan Cezayir

Cezayirde üç top atıldı
Şiddetinden aylar günler tutuldu
Ecel bize miskal miskal satıldı
Tunus Tarabulus sultan Cezayir
Cezayirinde harmanlar savrulur
Savrulurda sağ yanma devrilür

[1] Bu iki mısraın, aşağıda görülecek deniz türküsünden buraya alındığı muhakkaktır. Yalnız şiirlerin ayrı cönklerde ve ayrı yerlerde bulunduğunu kaydetmek lâzımdır.

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
aiti aylığı 90 "
Yabancı memlekeller için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 7

Yine Rumeli'ye ait başka bir mecmuada da yazık ki şairini öğrenemediğimiz bu destanın tesiri altında kaldığı ve yahut tesir yap-tığı, başka bir gemici Türküsüne daha tesadüf ettik:

Türkü

On bir ay oturdum kardeş bir han içinde
Yedi derya geçdim bir gün içinde
Yârabim bize kısmet eyle sen karayı
Evvel karayı kardeş sonra sılayı

Akdeniz üstünde kardeş zünbüllü dağlar
Murad îreîz oturmuş dümende ağlar
Kıral kızı karşısında başını bağlar
On bir ay dedikde kardeş göründe dağlar

Geminin hanbarı camdan yüke dayanmaz
Arkadaşlarımı gaflet basmış uyanmaz
Kalbime ölüm girmiş canım uyanmaz
Yârabim sen kısmet eyle bize karayı
Evvel karayı kardeş sonra sılayı

Görülüyor kî yine kaili meçhul olan bu türkünün,
Cezayir'e ait destanın birçok mısralarıyla büyük bir
benzeyişi, hatta aynıyeti vardır.

Henüz yelkenli gemiler zamanında ve Cezayir
açıklarında uzun bir seyahat esnasında söylendiği
anlaşılan destanın bize yazıldığı tarihe ait bir şey
anlatmaması zama-nını tayin etmenize de imkân
bırakmıyor. Yalnız bazı mısralarda geminin adının da
Cezayir olduğu anlaşılıyor; bir Cezayir bekçisi Velî
Dededen bahso-

lunuyor; ikinci türküde de destandaki Üce reis
oturmuş dümende ağlar mısraının başına Murat
Reisin adı konulmuştur.

Şu halde: Cezayir atlı bir harp gemisi var mıdır ve
hangi zamana aittir? Himmetinden imdat beklenen
Veli Dede gemiye ait bir bekçi midir, yoksa u
Köprülüzade Fuat Beyin neşrettiği Mağrıplıoğluna ait
bir deyişteki Veli - Vali şekillerinde okunan kelime ile
bir münasebeti var mıdır?

Nihayet, ikinci türküde Murat Reis adının geçmesi, bu
türkünün 16'ncı asra ait olduğunu gösterebilir mi?
Yoksa bu at destandaki "Üce Reis" yerine gelişi güzel
mi konulmuştur?

Ahmet Kudsi Beyin neşrettiği şiirlerde adının birçok
daralar geçmesi, Cezayir türkü ve destanlarının
ekseriyetle bu kahraman Korsan - gemicinin etrafında
toplandığını gösteriyor kî bu hâdise Murat Reis adının,
şiirlerin zamanını tayin için, kuvvetli bir delil olmak
imkânını bırakmıyor demektir. Her halde Fuat Beyin
de kaydettiği veçhile bunların halli ve destanın
zamanının tayini Cezayir tarihine ait menbaaların
tetkiki ile kabil olacaktır. Bununla beraber ikinci
türküdeki tesiriyle oldukça şöhret kazandığı anlaşılan
bu destanın tamamını ve şairinin adını ihtiva eden
başka bir nüshanın bulunması da çok kuvvetle
muhtemeldir.

Nihat Sami
Edirne Erkek Muallim Mektebi
Edebiyat Muallimi

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 8

Küçük Yazılar

Ecnebi mektepleri: Memleketimizde bir yığın ecnebi mektebi var. Bunların çoğunu papazlar idare eder. Bilhassa Fransız ve Amerikalıların mektepleri hep dinî teşkilât tarafından idare olunur. Bu mekteplere giden talebelerin büyük bir kısmını da Türk çocukları teşkil eder. Gazetelerde sık sık, bu mekteplere giden Türk çocuklarından birinin Hristiyan olduğuna dair yazılar okuruz. Ve bilmem neden bazı Türk aileleri hâlâ bu mekteplere çocuk vermekte devam ederler. Bu mekteplerin Türk mekteplerine üstün olan hiç bir noktası yoktur. Bu mekteplerde yalnız lisan öğrenilir. Fakat buna mukabil papazlar bu mektebe giren Türk çocuklarının bütün millî ve vatanî duygularını köreltirler. Ve Türk çocukları Hristiyan olmasa bile dehşetli bir İnsanîyet-perver (?) olur. Ve artık onun için milliyet denilen şey lüzumsuz, çirkin, iptidaî bir telekkidir.

Fransız mektepleri Fransa'dan kovulan papazlar tarafından kurulmuştur. Basit bir muhakeme yapalım: Bu mektepler iyi bir mal olsaydı Fransa bunları kendi hudutlarının dışına atar mıydı? O halde neden biz Fransa'nın artıklarını kabul ediyoruz? Maarif vekâleti yerinde bir kararla, biraz geç olmakla beraber, Türk çocuklarının, ecnebi mekteplerine gitmelerini, ilk tahsillerini yapmadan, menetti. Bu karar yarım ve ancak Fransız; ve Amerikan mektepleri Türkiye hudutlarının dışına atıldığı zaman tamamlanacaktır. Türk babaları.. Yavrularınızın Türklük için ebediyen kaybolmasını istemiyorsanız Çocuklarınızı bu mutaassıp ve cahil papazların eline bırakmayınız. Bırakırsanız memleketinize ihanet etmiş olursunuz.

Beden terbiyesi: Bugün artık çocuk ailesinden çok cemiyetin malıdır. Mekteplerde yalnız malûmat veren değil aynı zamanda terbiye veren birer mües-

sesedir. Terbiye yalnız manevî sahada kalmaz. Maddî terbiye, yanı beden terbiyesi de lâzımdır, Hatta beden terbiyesi yavaş yavaş ötekini geride bırakmaktadır. Türklüğe sağlam, kuvvetli ve çalışkan fertler lâzımdır. Sıhhati yerine olmayan insanlar, kıymetlerini yarı yarıya kaybederler. Gazeteler önümüzdeki yıldan başlayarak mekteplerde her sabah jimnastik dersi yapılacağını yazdılar. Bu karar yerindedir. Fakat acaba buna imkân var mı? Bunun için her mektebe yüksek tahsil görmüş beden terbiyesi hocaları lâzımdır. Bazı kalabalık liselerde birden fazla hocaya ihtiyaç vardır. Çünkü bir hoca hiç bir zaman 600 talebeye birden jimnastik yaptırılmaz. Maarif vekâleti eğer bu kararını tatbik edecekse hiç vakit kaybetmeden, kapatılan beden terbiyesi kursunu tekrar açmalı ve hatta burasını yüksek bir mektep şekline sokarak buradan memleketin ihtiyacına yetecek kadar beden terbiyesi hocası yetiştirmelidir. Ondan sonra bu hocalar mekteplere dağılmalıdır ki her sabah mektepte birer saat bütün talebeye jimnastik yaptırınsın...

Mekteplerde ders olarak birinci safı beden terbiyesi tutmalıdır. Ve bunun yanında da güreş gibi, kılıç gibi, binicilik gibi. Millî sporlar bulunmalıdır. Asker bir milletin çocuklarına ancak böyle yetişmek yakışır.

Ecnebi dil meselesi. Eskiden, ilk mektebin ikinci sınıfından başlayarak Fransızca da okutulurdu. Şimdi ilk mekteplerde Fransızca okutulmuyor. Ecnebi lisanı orta tahsil devresinde yaptırılıyor. Halbuki bu kadar mesaiye rağmen talebe liseden ecnebi bir dil öğrenerek çıkamıyor. Öyle talebeler var ki kaç yıl ecnebi dili okuduğu halde ancak hecelemesini biliyor. Çünkü meselenin yanlış olduğunu hocalar da biliyor ve ekseriya onlar da derslerine ehemmiyet vermiyorlar. Ecnebi lisanı ihtiyacı ancak darülfünunda duyuluyor. Bunun

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 9

İçin ben diyorum ki maarif vekâleti liselerden ecnebi lisanını kaldırırsa da darülfünuna ihzarı bir sınıf eklense ve bu sınıfta sadece lâzım olan ecnebi dil okutulsa ve talebe bundan sıkı bir imtihan geçirse daha iyi olmaz mı? Liselerde iken ekseriya talebe ilerde hangi mesleğe gireceğine dair bir karar vermiş olmadığı için hangi ecnebi dilin kendisine lâzım olacağını kestir emi yor.

Hele artık hiç bir sahada hiç bir işe yaramayan çürük Fransızca'yı bırakmak zamanı gelmiştir. Edebiyat ve tarih talebelerine Almanca, Rusça, Arapça, Acemce; doktorlara Almanca, İngilizce; fenciler Almanca, İngilizce öğrenmek şüphesiz daha lâzımdır. Fransız milleti tereddidi ettikçe Fransız kültürü de çürüyor. Türk çocuklarının kafasını çürümüş bir kültürle yormakta mana var mı?

Irkıl Ata

Basılmamış Bektaşî Şiirleri

Sinop ve muhitine ait halk bilgisi araştırmaları esnasında elimize yirmi kadar cönk geçti. Bu cönklerde, maruf saz ve Bektaşî şairlerinin perakende birçok şiirleri yazıldığı gibi ancak eserleriyle tanıyabildiğimiz bir hayli halk şairlerinin de henüz ekserisi basılmamış olan manzumeleri mukayyettir.

Bu şiirlerden bazıları, zümre farkı nazarı dikkate alınmaksızın, bir iki yerde tarafımızdan ve bir kaç da iki muhterem Müdekkikin çıkardığı kitaplarda neşredildi.

Ahiren, bu geniş ve zengin edebî malzeme arasından "Bektaşî edebiyatı"na dahil olanlarını ayırarak bunları olduğu gibi neşretmeği düşündüm. Şu kadar ki, ayırdığım bu yüzlerce Bektaşî nefesinden bugün, bir kısım basılmıştır. Fakat, bir çokları görüleceği üzere henüz basılmamış değildir. Bununla beraber, matbu olanlarla da, bizde mevcut bulunanlar arasında bazılarında kaili ve birçoklarında nüsha itibarıyla, dikkate şayan farklar vardır.

Bu noktai nazardan, basılı olanları da karşılaştırmak ve bütün farkları göstermek suretiyle tamamen neşretmek muvafık ise de, bu takdirde iş daha çok genişlemiş, büyümüş olacağından bunu âtiye bırakarak şimdilik basılı olmayanların neşri ihtizam ve bunun için de şu esas dairesinde hareket ettik.

Malûm olduğu üzere, Bektaşilik ve edebiyatına dair bir takım eserler neşredilmiştir. Bunlar arasında Sadettin Nüzhet B. in muahharen çıkardığı "Bektaşî şiirleri" bu zümre edebiyatının, hemen hemen bütün neşriyatım ve ayrıca kendi topladıklarımın bunlarda bulunmayanları ihtiva etmektedir. Şu hale nazaran, muhterem arkadaşımızın bu eseri, şimdiye kadar basılmış olan Bektaşî şiirleri için elde bi esas mahiyetini haiz demektir.

İşte bizim, bu vadide, neşretmeğe başladığımız şiirler Sadettin B. in mezkû kitabında mevcut olmayanlardır. Bu neşriyat silsilesiyle, aynı zamanda daha bir takım bektaşî şiirlerinin mevcudiyetin ve ayrıca meselâ; Bosnavî, Perişan baba Misali, Ruhî v.s. gibi şairlerin de Sadettin B. in kitabında münderiç bulunmayan, faka bizde mevcut olan, bazı manzumelerini d« ortaya koymuş oluyoruz.

M. Şakir

- 1 -

Fakr-i balden gönlümü abâd kılan bektaşîdir
Hırkapûş olmuş ve lâkin kâm alan bektaşîdir
Zeynet-i dünyayı terketmiş abâpûş gördüğüm
Nâr-i aşkullahla daim yakılan bektaşîdir
Var mıdır dersin haberdar her oyundan cüz'ice
Oyandır hem kendi oynar çok oyunbazdır hoca
Oynanılmış bir oyundur âlem oynar böylece
Hem haberdar her oyundan oynayan bektaşîdir
Ger hârâbatı yüzünden görseler derler deli
Hiç demezler sahibi var Hacı Bektâş Veli
Mazhar-i cûd ü hakikat andadır sırr-i Ali
Batınan Leylâ için Mecnûn olan bektaşîdir
Sakınıp ta'netme cana devrişe eyle hazer
Kalbimin her kuşesinde sırr-i Feyzullah gizlidir
Sırr-i esrâr-i Alîden gûş eden varsa eğer
Sırr-î sır ile o sırrı saklayan o bektaşîdir
Nutk-ı pîri «Nâimî dinle cânâ"sen de bil
Gerçi bizi ta'nederler sen ona olma dil
Taş atan bizdendir amma attıran bizden değil
Sen bilirsin bahr-i ummana dalan bektaşîdir

[Bitmedi]

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeller için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 10

Topal Asker

Sana karşı haykıranı, mecbursun, dinle;
Bugün hesap göreceğiz artık seninle:

Ben cephede geberirken, geride vatan
Aşkı ile bin belâlı işe can atan

Anam, babam, karım, kızım eziliyorken
Dağlar kadar yük altında... Gel, cevap ver, sen

Bana anlat, anlat bana, siz ne yaptınız?
Köpek gibi oynastınız, fuhşa taptınız!

Anavatan boğulurken kıpkızıl kanda
Yalnız gönül verdiniz siz zevke, cazbanda...

Ey nankör kız, ey fahişe unutma şunu:
Sizin için harb ederken yedim kurşunu.

Onun için topal kaldı böyle bacağımlı,
Onun için tütmez oldu artık ocağım.

Nazlı nazlı yatıyorken sen yataklarda
Sallanarak ölü kaldık biz bataklarda.

Kalbur oldu süngülerle çelik bağrımız,
Bu amansız boğuşmada öldü yarımız,

Ya siz nasıl yaşadınız? Bizim kanımız
Size şarap oldu sanki... Şehit canımız

Güya sizin mezenizdi! Yiyip içtiniz;
Zıpladınız, kudurdunuz arsız, edepsiz!

Gerçi salonlarda senin "yıldız"dı adın,
Hakikatte fahişesin ey alçak kadın!

Ey allıklı ve düzgünlü yosma bil şunu:
Bütün millet öğrenmiştir senin fuhşunu.

Omzunda neden seni fuzulî çeksin?
Kinimizin şiddetiyle gebereceksin!

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeller için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 11

Topal Asker

Sana karşı haykıranı, mecbursun, dinle;
Bugün hesap göreceğiz artık seninle:

Ben cephede geberirken, geride vatan
Aşkı ile bin belâlı işe can atan

Anam, babam, karım, kızım eziliyorken
Dağlar kadar yük altında... Gel, cevap ver, sen

Bana anlat, anlat bana, siz ne yaptınız?
Köpek gibi oynastınız, fuhşa taptınız!

Anavatan boğulurken kıpkızıl kanda
Yalnız gönül verdiniz siz zevke, cazbanda...

Ey nankör kız, ey fahişe unutma şunu:
Sizin için harb ederken yedim kurşunu.

Onun için topal kaldı böyle bacağımlı,
Onun için tütmez oldu artık ocağım.

Nazlı nazlı yatıyorken sen yataklarda
Sallanarak ölü kaldık biz bataklarda.

Kalbur oldu süngülerle çelik bağrımız,
Bu amansız boğuşmada öldü yarımız,

Ya siz nasıl yaşadınız? Bizim kanımız
Size şarap oldu sanki... Şehit canımız

Güya sizin mezenizdi! Yiyip içtiniz;
Zıpladınız, kudurdunuz arsız, edepsiz!

Gerçi salonlarda senin "yıldız"dı adın,
Hakikatte fahişesin ey alçak kadın!

Ey allıklı ve düzgünlü yosma bil şunu:
Bütün millet öğrenmiştir senin fuhşunu.

Omzunda neden seni fuzulî çeksin?

.....

Kinimizin şiddetiyle gebereceksin!

ATSIZ

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeller için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 12

Safranbolu Manileri

Toplayan: A. Baha

Gün doğuya meşeeden [1]
Yâr geliya koşeeden
Reengini gulden âmiş
GoXuyu [2] menefşeeden

Dengiz [3] üstü daxtımız
Yok yârdan heç bastımız
Sen oda gâl ben buda
Böyle miydi âxtımız

Ezircandan Kemahtan
Öldüm gan ağlamaktan
Dalda yaprak galmâdi
Yarama bağlamaxtan

Üzüm godum sepede
Yâr oturû depede
Yenile [4] bi yâr sevdim
Şan olduk melmekete

Zeytun yaprağın dökmez
Muhabbet candan gitmez
Gözü yârda olaning
Başı gavgasuz geçmez

Dağla dağla ah dağla
Bağrı dumannı dağla
Bi deerdimi söyleseem
Gün duru bulut ağla

Bülbülüm bağ gezerim
Âşıkım dağ gezerim
Yüz yeede yüz yârem vâ
El sanû sağ gezerim.

[1] Yanyana iki tane "e" harf [ee], uzun okunacağına alâmettir.

[2] "x" harfi, "k" ve "h" arasındaki eski Arapça harfidir.

[3] "ng" harfi sağır nundur.

[4] Yeniden.

Düş de gör âh düş de gör
Hayalda gör düşte gör
Düşenin dostu omaz
Hele bi yol düş de gör

Gece uzun ay batmaz
Derdi çokla hem yatmaz
Cân-ü-dîlden yâr seven
Aşığıni ağlatmaz

Axşam oldu neyleeyin
Goynümü nasıl eyleeyin
Veren galasu [1] yatak
Senü yarsuz neyleeyin

Pencerem bağa garşu
Oturdum dağa garşu
Ne seenden habar âdim
Ne de dindü goz yaşu

Keremid parçaları
Geyee alacaları
Severüm gozelleri
Darulu gocaları

Ay doğa dağıstandân
Gün doğa gülistandan
Bana yâr bâşiş veedi
Otuz iki bostandan

Garşu depe gar imiş.
Günden güne erim's
Gizm goynü olunca
Ana buba ne imiş

[1] Viran Kalası

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 13

Hikâye

Erkek- Kız

Erkek, korkunç hayat sarsıntıları altında yorgun; Kız, bahtiyarlık ve hürriyet sarhoş... Erkek, yüzünün çizgilerinde Hayat tecrübelerinin ve hayat ihanetlerinin izlerini saklıyor; Kızın parlak bakışlarında tecrübesizliğin ürkekliği ve maceraların hasreti var...

erkeği dinliyor. Gençlik tezcandır... ve gönüllerinde uyuyan yılanlar başkaldırıyor. Gece... Etrafta ağaçların dallarını okşayan sinsi rüzgâr... Ötede beride ötüşen kuşlar ve böcekler... Gökte ay ışığı... Ve...Yan yana erkekle kız... Eğer mevsim bahar ve vakit gece olursa...

Bora

Borraa..
Borra.. Buzlar üstünden sağnak geliyor.. Borra..
Kardeş millet avlıyor soğuk iklimler. Horra..

Kanma ey Türk. Düşmanı dost bellemekten sakın:
Millet değil bir tek fert bil ki yok Türke yakın.
Gök gürleyen sesinde mırıltılar ezilsin;
Sen kara tarihte hep şimşek cakan nesilsin.
Haykır... Gürbüz sesinle dağlara çık da haykır.
Saltanat yık, saray kır, ordu mahvet alay kır

Kardeşiz der o millet yağız arpanı alır;
Çamuru ekmek sanan çocukların aç kalır.
Fenleriyle yavrunun dondurur gözyaşını.
Billurdan dökürürler sarayların taşını,
Masum karın "kandil"de göz nurunu dökerde
Bir nazlı oya işler, yaratır bir al perde
O gök gözlü çaylaklar kapar da o perdeyi
Kızıl abajur takar bir orospu gerdeği...

Haykır.. Gürbüz sesinle dağlara çık ta haykır.
Saltanat yık, saray kır, ordu mahvet, alay kır.
Gök gürleyen sesinde mırıltılar ezilsin..
Sen kara tarihte hep şimşek cakan nesilsin:
Yükselde Kaf Dağına, göklere yaz: "Ben Varım;
Türküm ezelden varım; Türküm ezelden varım,"

Borra.. Buzlar üstünden sağnak geliyor. Borra..
Yurdumun Tunç göğsüne çarpıp sönüyor; Horra..

Nihat Sami

Erkek yirmi beşinde ve cesur. Kız yirmisini biraz geçmiş ve fettan... ve... Mevsim bahar... işte onlar böyle karşılaşıyorlar... Erkek, kızın gözlerinde bir cennet görüyor... Kız erkeğin sert yüzünde bir masal şehzadesi arıyor... Bakıyorlar ve geçiyorlar. Erkek, başkalarından hep kızı işitiyor... Kız, arkadaşlarından hep

Eğer sinsi rüzgâr yapraklarla fısıldaşırsa... Eğer kuşlar ve böcekler öterken gökte ay parlarsa. Ve bu dekorun ortasında bir genç erkekle bir genç kız yan yana bulunursa Onlar ne konuşur? İşte bunlar da onu konuşuyorlar. Erkek: "Seni seviyorum" diyor. Kız: "Bu sizin herkese söylediğiniz sözdür" diye cevap veriyor Erkek ağır basıyor:

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 14

Nişanlanalım!".. Kızın cevabı daha keskin çıkıyor: "Ben seni sevmiyorum ki".." Erkeğin karşılığı kılıç gibi iniyor: "Sevmiyorsan bu vakit benimle burada niçin bulunuyorsun?"..

Kız susuyor... Erkek de susuyor... Yaramaz kuş yoruluyor ve tembel böcek uykuya dalıyor... Ay... O, bütün esrarı biliyor... Ay her şeyi görüyor... Fakat ay naziktir... Ve, kendi fazlalığını anlıyor: Bulutun arkasına çekiliyor...

Erkek kıza bakıyor: Bir ilahe gibi güzel... Kız erkeğe bakıyor: Bir masal kahramanı gibi yakışıklı... Karanlık suçları gizler... Çirkinlikleri örter... Karanlıkta herşey güzeldir... Çirkin güzel olur... Güzel, çok güzel olur... Ve eğer gönüllerdeki yılan başkaldırmışsa... Ve başlar dumanlıysa karanlıkta bir kız çabucak ilahe olur ve erkek tanrılaşır...

İşin doğrusu nedir? Erkek kıza seviyor mu? Kim bilir? Kız erkeği seviyor mu? Kim bilir? Erkek kıza niçin buraya çağırmıştır? Bilinmez ki. Kız neden buraya gelmiştir? Anlaşılmaz ki... Öyleyse her şeyi bilen aya soralım... O, "ikisi de seviyor" diyor...

Ay bulutun arkasından çıkmıyor... Yaramaz kuş yorgun... Ve tembel böcek hâlâ uykuda... Erkek kıza kollarından tutarak yavaş yavaş söylüyor: "Sen de beni seviyorsun... Sevmeden buraya gelmezdin... Bir genç kız, sevmedikten sonra kendisini bu kadar tehlikeye atamaz... Sen benim olacaksın... Benim hayat arkadaşım olacak-sın... Yalan mı?"...

Kız susuyor... Çünkü şu dakikada çok zayıftır... Müthiş gururuna, inadına, iradesine rağmen şu dakikada dilinin ucunda bir şey dolaşüyor... Ve... Bu gecede... Bu ağaçların ortasında... Bu erkeğin yanında... "Evet! Ben de seni seviyorum" dememek için kendisiyle korkunç bir mücadele yapıyor... Gece... Sinsi rüzgâr... Bulutların arkasında

uçan ay. Erkek. Ve kız. Erkek kıza seviyor... Fakat niçin bu kadar çabuk itiraf ediyor? Çünkü erkek yalansızdır... Ve... Hayat kısadır... Neticeler çabuk alınmalıdır... Kız da erkeği seviyor... Fakat niçin sevdiğini söylemiyor? Niçin erkeğin teklifini kabul etmiyor? Çünkü kız fettandır... Âşkı yani aldatmak, zehirlemek, yalvartmak ve öldürmekten ibaret olan yalancı aşkı tatmadan teslim olmak istemiyor... Çünkü erkek yuvanın erkeğidir ve kız aşkın kadını...

Erkek gecenin, kızın ve sevginin güzelliği altında yorgun... Kız hayattan sarhoş ve erkeğin önünde bitkin... Hâlâ karşı karşıya duruyorlar... Kızın iradesi artık eriyor... Bir dakika sonra o da itiraf edecek... İşte etmek üzere... İşte...

Fakat her şeyi bilen ay, buna razı olmuyor... Birdenbire bulutun arkasından çıkıyor ve ışığını kızın gözlerine akıtıyor... İki ışık birbirine karışıyor... Çapkın kuş tekrar ötmeye başlıyor... Uyanan tembel böcek yine söyleniyor... Ve... Kızın zâfı bir anda kayboluyor...

Erkek ve kız aynı zamanda farkına varıyorlar ki erkeğin elleri kızın yüzünü tutmuş ve kendisine yaklaştırmıştır... Kız erkeğin ellerini tutuyor,.. Yüzünden uzaklaştırıyor... Ve erkek hiçbir şey söylemeden hiçbir mukavemet göstermeden buna itaat ediyor... Yalnız... Beş dakika önceki bir şeyi soruyor: "Niçin?"...

Şimdi hâkimiyet kızdadır ve erkeğin iradesi kızın elinde bir lâstik bağıdır... Gülerek: "Çünkü ben nişanlıyım" diye cevap veriyor... Ve... Erkek sarsılıyor...

Erkek sarsılıyor... Bu kız sahiden" nişanlı olabilir mi olamaz mı, bunu düşünemiyor... Yalnız "Kim bu bahtiyar?" diye soruyor... Kızda cevap yok... Yalnız, kudretli gözlerini ona diyor... Bu gözlerde erkeğin kalbini okumak isteyen bir ışık ve erkeği kıvrandırmaktan doğmuş

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 15

bir gurur var... Erkek susuyor.. Kız gülümsüyor... Kuş ve böcek onların pek yakınma kadar gelerek dinlemeğe başlıyor... Ve ay, gözlerini ikisine dikmiş, merakla maceranın sonunu bekliyor... Rüzgâr duruyor... Yalnız gözlerde ve gönüllerde olan korkunç bir boğuşma...

Erkek düşünüyor: Kızı büsbütün bırakıp gidebilir mi? Hayır! Öyleyse ne yapmalı? Kafasını yoruyor... Bir çare arıyor... Ve kıza teklif ediyor: "Seninle kardeş olalım!".. Kızın gözlerinde bir şahlanış var... Kabul ediyor... Ve ertesi gün antla, yeminle kardeş olmağa karar veriyorlar...

Erkek sarsılmıştır... Kızın sesi sertleşiyor... Gözleri yıldırımlaşıyor... Ve aynı merakla beklediği sözü söylüyor: "Söylediğin kadar sevseydin hiç kardeşliğe razı olur muydun?"...

Erkek engin bir şiir dinlemiş gibi ürperiyor... Ve kız büsbütün şiirleşiyor... Erkek şaşkın..."Fakat sen nişanlısın" diye mırıldanıyor,.. Kız: "Seven için bu bir engel midir?" diye cevap veriyor... Ve... Erkek çile-den çıkıyor...

Erkek bitkin... Kız yorgun, fakat sevinçli,.. Erkeği kamçılıyor... İstiyor ki cesaretini işittiği erkek yine cesur olsun...

Ve Kendisini esir etsin...

Erkek teklif ediyor: "Peki, diyor bu son görüşmemizdir. Beni yalnız bırakmadan önce bana bir hâtıra ver. Bu hâtıra senin saçlarını öperken duyacağım baygınlık olsun!"... Kız, fattan cevap veriyor: "Benim saçlarımı ancak hayat arkadaşım olacak erkek öpebilir"... Erkek yeniden sarsılıyor... Peki, diyor, öyleyse sana son defa olarak elimi uzatıyorum. Vereceğin elini dudaklarıma' götürmeye müsaade edeceksin değil mi?"... Kız kahpeleşiyor: "Benim elimi ancak hayat arkadaşım olacak erkek öpe-

bilir Hatta... Benim ayaklarımda altında ölmek saadeti de yine, ancak ona aittir!" Erkek kızıyor... Kızı kendisine doğru çekiyor... saçlarını öpüyor... Fakat kız çevik ve kuvvetlidir... Erkeğin elinden kurtuluyor... Koşarak gidiyor... Ve erkek... Dönemeçte kız kayboluncaya kadar ona bakıyor...

Bakıyor..!

Kız, artık onun yanına hiç gelmiyor... Fakat onu kıskandırıyor... Erkek onun yanına hiç gitmiyor... Fakat kıskanıyor... Kız heyecandadır ve erkek düşüncede... Fakat hayat kısadır... Kat'î neticeler çabuk alınmalıdır... Ve nihayet onlar yine karşı karşıya geliyorlar...

Bir bayram günü... Herkes gezip tozmada... Bunlar niçin böyle kapanıp kalmışlardır ve bunları karşı karşıya getiren sebep nedir? Bilinmez... Fakat onlar karşı karşı-yadır Ve kızın fattanlığı, erkeğin cüretkârlığı son dereceyi bulmuştur... Kız soruyor: "Niçin o gece ben müsaade etmeden öpmek istedin?" Erkek küstahlaşıyor: "Öpmek istedim değil... Öptüm... Ve senin müsaadenin ehemmiyeti yok!"... Kız öfke basıyor ve haykırıyor: "Yalan yere bir kızı öptüm demek alçaklıktır!"... Son söz erkeğin yüzünde gürelemiş bir yıldırımdır... Ve artık kızın fattanlığı ölmüş, erkeğin cüretkârlığı meydanda tek başına kalmış-tır... Erkek kıza bakıyor ve hiç kızmadan söylüyor: " İşte sana haber veriyorum. Seni öpeceğim... Hiç bir erkek hiç bir kıza önceden öpeceğini söylememiştir... Fakat ben sana erkekçesine haber veriyorum... Seni Öpeceğim... Kendini koru!"... Ve erkek ağır adımlarla kıza doğru yürüyor... Kaçmaya teşebbüs eden kıza yakalıyor... Mukavemetini kırıyor ve onu doya doya, kana kana öpüyor... Erkek bir sarhoşluk... Kıza eksilmiş bir şey var... Ve kız bir masaya kapanarak hiçkırta hiçkırta ağlıyor...

Erkek soruyor: "Yine benim olmayacak mısın?".. Kız kaplanlaşıyor ve cevap veriyor: "Hayır!" Erkek eğleniyor: "Nişanına böyle mi gideceksin?". Kız yenil-

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeller için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 16

miştir ve cevabı perişan oluyor: "Ben hiç bir erkekle hayatımı birleştirecek değilim!"...

Erkek kızı seviyor... Onu kendisiyle birleşmeye mecbur etmek istiyor... Kız da erkeği seviyor... Fakat kız gururludur ve inatçı... Kendisine yenilen erkekten nefret eder... İstemez... Kendisini yenen erkeğe kin bağlar... Onu da istemez... Öyleyse olacak?.. Bunu ay da bilmiyor...

Zaman yürüyor... Erkek kızı yenemedim sanıyor... Halbuki erkek kızı yenmiştir... Kız yenildiğini biliyor. Fakat bunu kendisine bile itiraf etmiyor... Hayat kısadır... Neticeler çabuk alınmalıdır... Ve takıntılar insanı yürümekten alıkoymamalıdır...

Erkek kızı unutuyor... Başkasını seviyor ve onunla evleniyor.. Bu yine aynı

parlak bahar gecesidir.. Çapkın kuş yine şakıyor.. Tembel böcek yine ötüyor.. Sinsi rüzgâr asırlardan beri bitiremediği sözünü yapraklara yine fısıldıyor.. Ve.. Lâcivert boşlukta ay.. Kız, erkeğin evlendiğini aynı gece haber alıyor... Birdenbire bîr değişiklik... Pişmanlık mı? Kim bilir? Koşarak yatak odasına çıkıyor... Kendisini yatağına atıyor.. Ve başını yastıklara gömerek ağlıyor, ağlıyor..

Ay bakıyor.. Ve yanı başında kendisine "Bu nedir?" diye soran yıldızın kulağına eğilerek ona anlatıyor: "Erkek onu unuttu.. Fakat kız hâlâ seviyor!.."

Yıldız, adaşı olan kızın felâketine şaşırıyor... Ve.. Kederinden, hızla koşarak karanlıklar içinde sönüyor... Kızın yıldızı sönüyor...

Y. D.

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketer için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 17

Alman Darülfünunlarındaki Vak'alara Dair

Temmuzun ilk günlerinde Alman Darülfünunlarında, bilhassa Kolonya, Münih ve Hamburg'da, hatta Berlin'de sokak halkının da karıştığı bir takım iğtişaşlar oldu. Kiyel'de Faşist bir talebe sevilmeyen bir Profesöre pis kokulu bir bomba attı, ve bu Profesörün en büyük cürmü Lahey divanı adaletinin âzası olmağı. Bu vak'alar rasgele olmuş şeyler değildi, muayyen bir merkezden idare ediliyor gibiydi. Fakat bunun bir merkezden idare edilip edilmemesi haizi ehemmiyet değildir, hatta talebenin ekseriyeti bu iğtişaşçılarla aynı fikirde mi, bu da haizi ehemmiyet değildir. Ekseriyet devlette olduğu gibi talebe arasında da sulh ve sükûnet ister, fakat maksadı mahsus sahibi akalliyetler tarafından daima harpler, ihtilâller ve iktisadî felâketler husule getirilir. Her istedikleri zaman muntazam bir Darülfünunun altını üstüne getirmek bu akalliyetlerin iktidarı dahilindedir. Darülfünun idaresi buna ancak ayaklanan talebeyi hep birden çıkararak mani olabilir. Bu usulün haddizatinde büyük bir zararı yoktur. Alman Darülfünunlarında nasıl olsa lüzumundan fazla talebe var. Fakat bu bir hastalığın arazını örtmek olur, hastalığı bertaraf etmek değil.

Bu hastalık nerededir? Esbabı nelerdir? Şifası kabil midir?

Hastalık talebeden büyük bir kısmının derin suretteki memnuniyetsizliğindedir. Buna talebenin müzmin kırgınlığı da diyebiliriz. Ayaklanan talebe, hatta zahiren sakin olanlar bile kırgındırlar. Bunlar çok fazla Darülfünunlu olduğu için, vaziyetleri fena olduğu için, Darülfünunlular ve Akademisyenler, artık Almanyanın İktisadî, siyasî ve harsi hayatında eski rolü oynayamadıkları için kırgındırlar. Tahsile hiç hevesleri olmadığı, yani nefret etme

seler bile hiç olmazsa alâkadar da olmadıkları bir takım şeylerle uğraşmak mecburiyetinde kaldıkları için kırgındırlar. Sevmedikleri şeylerle uzun ve mahrumiyet dolu bir uğraşmadan sonra hatta mevcudiyetlerini bile idare edip edemeyeceklerini bilmedikleri için kırgındırlar.

Almanya vaziyetinin bozukluğu, Alman siyasîlerinin rivayet edilen fenalığı için kırgındırlar. Ve nefretlerini bir harpte ve bir ihtilâlde değil de ancak rasgele iğtişaşlarda izhar edebildikleri için kırgındırlar. Bu vak'alara içermek manasızdır.

Çünkü mesele hurda ahlâkî bir bozukluk değildir, böyle olsa bile bu bir hastalığın çerçevesi dahilindedir ve mesele hakikaten bir hastalık meselesidir.

Artık bu hastalık karşısındaki hayrete de bir nihayet vermelidir. Darülfünunlar artık eski oldukları gibi değildir. Onlar Burjuvazinin on dokuzuncu asırdaki inkîşafıyla ayrılmaz surette bağlıdırlar. En parlak devirlerini o zaman idrak ettiler. Burjuvazi devrinin sonlarında Darülfünunlar ve orada okuyanların da ruhî irtibatlarının bozulması gayet tabiidir. İlk hastalık alâmetleri daha geçen asrın ellinci senelerinde hissedilmeğe başlamıştı ki, o zamanlar Burjuvazi iktisatçı değilse bile harsça zirvesine vasil olmuştu. Daha zamanlar Şopenhavr Darülfünunlardan acı acı şikâyet ediyordu. Mesele bir talebe hastalığı değil doğrudan doğruya bir Darülfünun hastalığıdır. Daha Niçe'de bile şu alaycı cümle vardır:

"İlim... Hakikate karşı güzel bir müdafaa silâhı!" İlimin harp esnasında askerî kuvvetlere, harpten sonra da mazinin kuvvetlerine gösterdiği yordakçılık ve uşaklık düşünülürse Niçe'nin sözleri bir paradoks değil, müthiş bir hakikat olur.

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 18

Darülfünunların artık ilmî taharriyatın birer merkezi olmaktan çıkmaları da Burjuvazinin yıkılmasıyla çok yakından alâkadardır. Bütün Darülfünunlar bugün içerisinde hukukçular, teologlar, doktorlar. ve muallimler imal edilen tezgâhlardan ibarettir, Ve fabrikadan da fabrika mamulâtından başka bir şey beklenmemelidir; Bugün Darülfünunlardan, profesörlerden ve talebeden manevî harsın merkezi olmalarını talep edenler hayalperestlerdir. Şimdi böyle kafa tutup ayaklanan talebe bile romantik ve batıl bir düşüncenin tesir altındadır. Çünkü bunların kırgınlığı, bu günkü vaziyeti 1850'deki ile, hatta daha ziyade 1813'deki ile kıyas edince hisset-dikleri bir memnuniyetsizliğe delâlet ediyor. O zamanki şekil umumiyetle kabul edilen ve değişmeyen bir ideal gibidir. Bugünkü Darülfünunun da, ideal olduğu söylenen, böyle olmasa bile ona muhakkak yaklaşıp olan bin sekiz yüz on üç teki gibi olması isteniliyor.

Darülfünunlular, romantiklere hasi şayanı dikkat bir ruhî halet ile bu müddet zarfında Almanya, Avrupa ve bütün dünyanın yapmış olduğu siyasî, içtimaî, harsî ve fikrî tekâmülleri şuurlarından çıkarıyorlar. Bilhassa arzın bu kısmının 1 Ağustos 1914 tenberi daimî bir ihtilâl içinde bulunduğu unutuluyor.

Çünkü Almanya'nın 1917'den beri geçirdiği safahat bir ihtilâlden başka bir şey değildir.

Umumî harp ve onun neticeleri olarak Avrupa dünya tarihinin kenarına gelmiş ve merkez Bahri Muhiti Kebîre intikal etmiştir. Ve Almanya'da Rusya'nın Avrupa'dan ihracı sebebiyle artık ortada değildir.

Bunlar insan iktidarının haricindeki vakıalardır. Bu vakıaların fena tesirlerini görecektir olan insanlar için, değişmeyecek şeyler vaki olmuş olduğunu kabul etmek güç olacaktır.

Dünya merkezinin değişmesinden bilhassa Almanya, Almanya'da da Alman orta tabakası, ve bu orta tabakada da, Darülfünun talebesinden büyük bir kısmı-

nı yetiştiren sınıflar ağır surette mütessir olmuştur.

Şu halde bu büyük kısım arasında yeislerinin şevkiyle kendilerine yalnız ayaklanmanın faydası olabileceğini zanneden kuvvetli bir akalliyet bulunmasına hayret edilmemelidir. Bunlar o kadar tabii şeylerdir ki bütün bu işlerde insan hamakatinin şiddetle alâkadar olduğu kabul edilse bile şaşmağa hacet yoktur.

Bunun bir ilâcı var mı? Nizamsızlıklara ve tecavüzlere mani olunabilir, ceza verilebilir, zahiren çok muntazam bir Darülfünun idaresi muhafaza edilebilir. Fakat talebedeki romantizmin kökünü kazımak cesareti gösterilmedikçe havayı değiştirmeye imkân yoktur, Almanya'da bu cesarete malik münferit insanlar görmek mümkündür, fakat onların da kudretleri yoktur. Hiç bir grupta, ne profsörlerde, ne talebede, ne siyasilerde, ne de iktisatçılarda, vaziyeti olduğu gibi söylemek ve bundan neticeler çıkarmak cesaret görülüyor. Belki bu gruplar Avrupa'da hakikati söylemeği imkânsız buldukları için buna cesaret edemiyorlar. Fakat, burjuvazinin on dokuzuncu asırda oynadığı rolü artık asla oynayamayacağını, akademisyenlerin ve münevverlerin Almanya'da ve Avrupa'da asla eski mevki ve nüfuzlarını bulamayacaklarını ve hatta Almanya'nın 1871'den 1914'e kadar oynamış olduğu rolü de bir daha asla oynayamayacağını söylemek pek lüzumlu bir şey olurdu. Önümüzdeki bin sene Bahri Muhiti Kebir sahilindeki insanlara aittin Halk ve Darülfünunlular tarihin bir kere söylemiş olduğu kudretli sözden neticeler çıkarılseler birçok üzüntülerden kurtulmuş olurlardı.

Avrupa'da, Almanya'da ve Alman burjuvazisinde hâlâ daha yaşamak imkânları vardır. Fakat bunu geri gelmeyecek' surette kaybolan şeylerin peşinde koşarak berbat etmemek lâzımdır.

**Friedrich Sternthal
den nakleden
Sabahattin Ali**

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 19

Fikir Hayatı

Talebe Birlikleri Hakkında -II-

Bizim anlamak istediğimiz mânada birlik, yani isimden ve idare heyeti içtimalarından ibaret olan, ve ara sıra da gazetelerde faaliyetleri veya münakaşaları hakkında havadisler çıkan teşekküller değil de, unsurlarını hakıyla etraflarında toplayan varlıklar sade nizamnameler ve onların ahkâmıyla tesis edilemez Talebe birlikleri her şeyden evvel bunu bilmek ve unsurlarını etrafında toplayacak çareleri aramak mecburiyetindedirler. Bu çareler, talebe ananelerini de teşkil edeceğinden, çok ehemmiyetlidirler.

Bugün İstanbul'da bir Darülfünun talebe muhitinin meydana gelebilmesi için şerait mevcut sayılabilir. Talebe adedi seneden seneye arttığı gibi, bu talebe, yavaş yavaş Darülfünun mahallesi halini alan Bayezit'te toplanıyor: Darülfünunun ortasındaki askerî müfettişlik dairesinin talebe yurdu yapılması buna doğru atılmış bir adımdır. Bugün Darülfünun talebesi, kalabalık halinde de aralarında daimî temaslara ve münasebetlere müsait tır vaziyet alıyor. Artık talebe için, faaliyete geçmek sırası gelmiştir denebilir.

Ben, talebe birliklerini kuvvetlendirecek teamüllerin en mühimlerini burada sayacağım.

1- Şarkılar: Talebe bir araya toplandığı zaman birliğini anlatacak şarkılara muhtaçtır. Bunların muhakkak muntazam bestelenmiş marşlar olması şart değildir. Hattâ malûm marşlardan, bu talebe repertuarına girecek pek azdır. Bunların bir kısmının talebenin kendi bestelediği şarkılar olması mümkündür. Türk talebesi bu itibarla velûttur sanırım. Daha lisede iken bizim kendi icadımız birçok şarkılarımız vardı. Bu şarkıların her nev'i muvaffak olabilir. Maamafi bunların esas temini neş'e ve hayat teşkil etmelidir.

Bu şarkıların hepsinin üstünde bir de büt

birliğin müşterek bir şarkısı olmalıdır ki bunun güfte ve bestesini birlikler derhal, kendilerinden veya eski arkadaşlarından — yalnız bu sanatkârın Darülfünunla talebe ruhuna malik olmasına dikkat etmelidir — heveskârlar arasında bir müsabaka ile seçmeleri lâzımdır. Bu şarkı daha ciddî fakat, yine aynı talebe ruhunda olmalıdır. Böyle bir şarkıya ne kadar büyük bir ihtiyacımız olduğunu İstanbul'a gelen ecnebi talebelerin şarkılarına mukabele için "hamsiyi koydum tavaya" türküsünden başka bir şey bulamayışımız ispat eder.

Bugün, "talebe şarkıları repertuarına halk türkülerini de sokalım" diye bir teklife hacet kalmıyor. Çünkü bu hayat dolu nağmeler yavaş yavaş talebe muhitini istilâ ediyor. Anadolu'nun her köşesinden gelmiş arkadaşlar, sonra konservatuvarın neşrettiği halk musikisi plâkları, türkü" terden en güzellerini, en canlılarını, bunlara en fazla teşne olan gençlerin arasına sokuyor. Ben, birkaç sene evvel bu türkülerin birçok arkadaşlar tarafından istihfaf edildiğini bilirim. Bugün, hepsi seve seve bunları çağırıyorlar. Mamafi, halk musiki si talebeye daha birçok malzeme verebilir.

2- Merasimler: Talebenin kendine mahsus günleri olmalıdır. O günlerde, bütün gençler, hatta lise talebelerini de — seyirci sıfatıyla da olsa kendi eğlencelerine iştirak ettirerek, merasimler yapmalıdır. Ha-yatlarında samimî kütle heyecanını duymuş olanlar böyle içtimaların kıymetini takdir ederler. Bu içtimalara, talebeden ve talebe düşüncelerinden başka bir şey katmamak hususunda titiz olmak icap eder. Böyle günler talebeyi sırf talebe olduğu, istikbali müphem, ve binaenaleyh az çok aynı büyüklükte, aynı kıymette emellerle dolu bulunduğu, Mek-

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 20

kenin etrafında toplanan müminler gibi, o an için zenginlik fakirlik farkı bile kalmadığı için toplayacaktır. Böyle merasimleri masrafsız yapmak, eğlencelerin ve heyecanın sarfedilen para ile değil, içten gelen ve yaşamak, her şeye rağmen yaşamak arzusuyla, hayat aşkıyla mütenasip olmasını temin etmek lâzımdır.

3- Gezintiler: Ufak gezintiler talebeyi bir arada eğlendirmek, büyükleri ise, bundan başka bir de talebeye bilmediği yerleri göstermek itibarıyla mühimdir. Talebe gezintilerini —küçük olsun, büyük olsun— kısa bir zaman için yapılmış olanlarında talebenin kendisine olan faydalardan başka, nihayet bir de gezilen yerlerdeki muhtelif zümreleri talebe zümresine sevgi ve alâka ile bağlamaktan başka bir şey beklemek doğru olmaz; bunlara çok defa, "tetkik seyahati" süsü verildiğini görüyoruz. Bu, kendi kendimizi kandırmaktır. Sanki talebenin tetkikten başka şey için gezmesi günahmış gibi, tertip edilen birçok gezintilere bu damgayı vuruyoruz. Tetkik uzun ve muntazam mesai ile olur. Bu bir ayrı program ister. Memleketi tetkik ve köylüyü ter-biye ve terfih çareleri hakkında, Dr. Halil Fikret Beyin "Hız" gazetesinin 4 üncü Sayısındaki "Yığın sevgisi" adlı makalesini tavsiye etmekle iktifa edeceğim.

Kısa müddetli gezintilerin vereceği iyi neticelerden biri, gezilen memleket halkını talebeye manevî bir bağlamaktır demiştim. Bu bilhassa bazı ecnebi memleketlerine yapılan seyahatlerde nazarı itibara alınmalıdır. Komşu memleketlere giden Türk talebenin her şeyden evvel düşüneneceği şey, oralardaki Türkler'le temastır. Yunanistan'a seyahat eden Türk hukuk talebesi Atina'yı ziyaretle iktifa etti. Garbı Trakya'daki Türkleri görmeğe gitmedi. Bu hususta, her tatil, akın akın Trol'ü ziyaret eden, dağlı kardeşlerine manevî yardımlarını durmadan akıtan Alman talebesi bize numune olmalıdır. Bunun, topraklarımızın haricindeki bizim harsımızla, bizim lisanımızla yaşamalarından duyacağımız manevî zevkten başka, Türkiye'nin istikbali için amelî neticeleri de vardır. Türk toprakları haricindeki Türkleri daima bize yakın tutmak, büyük

kısmı bomboş duran, ve insan bekleyen topraklarımıza, kardeşlerimizi celbetmek nüfusumuzu arttırmak için en iyi çaredir, Bilhassa bugün, bu memleketlerin bir kısmının vaziyeti, bu Türk akalliyetlerini bizimle münasebetlere karşı gayet müsait tutmaktadır. Binaenaleyh Türk talebesinin ecnebi memleketlerde yapacakları seyahatlerde ilk hedef, Garbi Trakya; Bulgaristan, Romanya, Antakya gibi memleketler, ve bilhassa bunların Türk kesafetini haiz yerleri olmalıdır.

4— Siyasî fikir münakaşaları:— Teklif ettiğim bu esas her ne kadar faaliyet sahasına ait sayılabilirse de, ananelerin teessüsünde de mühim bir rolü olacağı kanaatindeyim. Darülfünuna — tabî talebe arasına— siyasetin girmesinden çekinenler, istikbal için en büyük hatayı işlemiş olurlar. Memleketin münevver ve müdir zümresini teşkil edecek olan darülfünün talebesi, okurken, inkişafının en feyizli zamanında, cihanın ve memleketin siyasî meselelerine kapalı kalırsa, bu meseleleri, bitaraf ve tesirden azade kalmağa, ve ilmî bir gözle görmeye en müsait bir yerde münakaşa ile kendisinin ve arkadaşlarının siyasî karakterlerini tebellür ettirmeğe fırsat bulmazsa, bu talebe, hayata atıldığı günden itibaren tesir altında kalmaya da-ima müsait bulunacaktır, ve yahut her şeye lakayt kalacaktır. Bunun içindir ki, memleketin siyasî terbiyesi için, iradesine sahip samimî genç unsurların yetişmesi için, darülfünün muhiti ilmî ve nazarı şekilde, siyasî meselelerin —bilhassa memlekete müteallik meselelerin— konuşulduğu, münakaşa edildiği, bir muhit halini almalıdır. Prensiplere sahip hakiki fırkaların bilkuve teşekkülüne darülfünunda meydan vermezsek, bunlardan ilelebet mahrum kalacağımız muhakkaktır.

Talebede bir defa ananeler ve birlik ruhu yerleşsin. Ondan sonra gençlerin müsbet ve faydalı faaliyetleri kendiliğinden gelecektir. Onun için ben «talebe birlikleri şunu yapmalıdır, bunu yapmalıdır!» diye sormaya lüzum görmüyorum. Biliyorum ki bu, ne kadar sayılsa yine eksik kalacaktır.

Pertev Naili

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 21

"İzmir'den Sesler Hakkında

Yedi İzmirli gencin şiir ve hikâyeleri; 84 sayfa;
İzmir: İtimat Matbaası; 1981; Fiyatı 80 kuruş.

Aruz veznini, yalnız, bize yabancı olduğu için bırakmadık. Zaten, artık aruzun bize büsbütün yabancı olduğu da iddia olunamazdı. Çünkü 8-9 asırdan beri Türk şiirine giren, binlerce Türk şairleri tarafından işlenen aruzun üzerinde, hiç şüphesiz, bizim de büyük bir hakkımız vardı. Binaenaleyh biz, hece kadar olmasa bile, yine kendi malımız olan aruzu, kısmen de artık tekâmülünün son safhasına vardığı için bıraktık. Aruzla en güzel, en ahenkter Türkçe şiirler yazıldıktan ve artık daha güzellerinin yazılmasına imkân kalmadıktan sonra, Türk Milleti, eğer hamle yapmak istiyorsa, elbette aruzu bırakacaktı. 11'inci asrın mahsulü olan ve Türkçe ile bir türlü uyuşamayan "Kutadgu Bilik" aruzu ile, yirminci asırda yazılan Faruk Nafizin güzel şiirlerinin Türkleşmiş aruzu arasında ne büyük fark vardır.

Hece ise, öz malımız olmasına rağmen, uzun zaman münevver şairlerimiz tarafından bırakılarak yalnız halk şairlerimiz tarafından kullanıldığı için, istenildiği kadar işlenmemiştir. Karaca Oğlan gibi, Dadaloğlu gibi şairlerin elinde çok hamasi ve lirik parçalar halini almış olmasına ve son mahsulleri arasında bilhassa Faruk Nafizin güzel ve kudretli şiirleri bulunmasına rağmen hece henüz tekâmülünün başlangıcındadır. Gazete ve mecmua sütunlarında zaman zaman; fütürist, serbest vezin, bolşevik şiiri adını alan, ve vezinsiz ve kafiyesiz yazıldığı için acemi şairlerin daha çok işine gelen bir takım şiir karikatürleri görülmekle beraber, meydan ve söz hecenindir. Hece vezninin bırakılması için onun da tekâmül etmesi, büyük şairler ve dahî şairler yetiştirmesi, sesi asırların üstünde çınlayacak şahsiyetler yaratması lâzımdır. Günümüzün

en kuvvetli şairi Faruk Nafiz'dir. Fakat o, Yunus Emre ile, Nevaî ile, Babur'la, Fuzulî ile Nedim'le, Namık Kemal'le, Hâmit'le kıyas olunabilir mi? Hatta Köroğlu'nun Bolu Beyine meydan okuyan koşması kadar kuvvetli kaç şiir yazmıştır?

Bununla beraber yolunu bulmağa çalışan ve bulmak üzere olan gençlik bu ihtiyacı anlamış görünüyor. İnkılâpların sarsıntılarında sersem olan bir kısım gençler, derdini terennüm ettikleri beşeriyet kadar perişan ve gülünç satırlarla, şairane gözyaşları dökedursunlar, diğerleri, daha ziyade imanı ve ideali sarsılmamış olanlar, bu hayattan, bu cemiyetten, bu muhitten yeni bir şiir yaratmağa çalışıyorlar. Dünkü "Yedi meşale" bunun tezahürlerinden biri idi. Altı şair ve bir hikâyeci, biraz gururla, ortaya çıktılar, yazdılar, haykırdılar ve söndüler. Kusurları çok yazmak, yazdığını tashih etmemek ve çok taklit etmekte içlerinde en kuvvetlisi, Vasfı Mahir, daha ziyade bu memleketin şiirlerini yazıyordu. İstanbul'dan çıkan bu dünkü haykırışa bugün İzmir'den cevap veriliyor. Bunlar da öncekiler gibi yedi kişidir. Bunların da altısı şair, biri hikâyeci. Bunlarda da ötekiler gibi çok ithafli şiirler var. Bunlara bakarak diyebiliriz ki bunlar dünkü haykırışın bir aksisedasıdır. Fakat öyle bir aksiseda ki, aslından daha kuvvetli, daha gürlü ve daha parlak.

Bir bakıma göre memleket gençliğinin manzarası ne kadar ümit kırıcı ise; bir bakıma göre de ondan daha çok ümit vericidir, şiir ve edebiyat sahasını da ele alırsak aynı manzara ile karşılaşıyoruz.

Bir kısım gençler şiir diye, bu memlekete tamamen yabancı unsurlarla bir

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 22

çamur kale yapmak istiyorlar. Bunlar zevk fesadına uğramış olanlardır, ve eserleri de kendilerinden daha önce yıkılmağa mahkûmdur. Diğer bir kısım gençler ise bu memleketin içinden doğma, bu memleketin ve ancak bu kütlenin duyduklarını haykıracak olan bir tunç heykel yükseltmeğe çalışıyorlar. Bunların eserleri, unutulsa ve hatta pek çabuk unutulsa bile, ileriki büyük Türk edebiyatı heykelinin bir taşını teşkil edecektir. Bunlar ne

kadar mütevazı olursa olsun ileriki dahî bu mütevazı taşların kurduğu merdiven sayesinde yükselecektir. Yunus Emre'yi ve Füzuli'yi nasıl kendilerinden önce gelen yüzlerce şair hazırlamışsa, ileriki dahîyi de bugünün atsız, sansız gençleri hazırlayacaktır. Biz "İzmirden Sesler" atlı şiir kitabında bu hassayı gördük. Muhteviyatından gelecek sayımızda bahsedeceğiz.

H. Nihâl

Gazeteler Ve Mecmualar

Anadolu Gazeteleri ve Mecmuaları

Bu ay gördüğümüz mecmualardaki dikkate şayan yazıları kısaca işaret ediyoruz:

Balıkesir-Gençler Yolu: 15 Tem-muz nüshasında ziraat meselelerine dair Rüştü Beyin makalesi, Gazali Beyin, halktan topladığı maniler ve kelimeler devam ediyor. Balıkesir hakkında coğrafi malûmat veren bir makale de, aynı zaman-da memleket bilgisine teşvik itibarıyla da terbiyevî bir kıymeti haizdir.

Samsun Yürüyüş: Temmuz, Ağustos nüshasında Bahri Vedat Bey, Salih Zeki'nin ölümünün 9'uncu yıl dönümü münasebetiyle genç karilerine büyük riyaziyatçıyı uzun uzun tanıtmak kadirşinaslığında bulunmuş. Bundan başka, Milton hakkında bir yazı, bir de, Sadri Etem'in "Çıkrıklar Durunca" sı münasebetiyle, edebiyatta köylüye ehemmiyet vermek, ve edebiyatı cemiyet, kütle için propaganda vasıtası olarak kullanmak lüzumundan bahsediyor.

Yürüyüş, çok güzel bir usul takip ederek her sayısında memleket gazete ve mecmuaları hakkında haberlere yer ayırıyor.

Ankara-Hız:— Son İki Temmuz

nüşalarında Halil Fikret Bey, müşahedelere müstenit ve amelî kıymetleri haiz yazılarına devam ediyor: Yiğın sevgisi isimli birinci makalesi, münevver zümrenin, bilhassa mekteplilerin köylü ve ameleiy sevip öğrenmeğe çalışması için amelî vasıtaları şerh ediyor. İkincisi "Şehirler birer mekteptir" makalesi. Aynı derecede ehemmiyetlidir.

Hız şimdiye kadar şiir cihetinden çok zayıftı; bu son iki sayısında bize, bir, Ömer Bedrettin'in, o kendine has memleket lirizmiyle meşbu "Göksu"yunu bir de Cahit Sıtkı'nın, hakiki bir şiir nefhası taşıyan, "Benimsin" serlevhalı küçücük şiirim veriyor.

Bunlardan beşka Hız'ın bu sayılarında Banguoğlu Tahsin Beyin "Bize bir münekkit lâzım" atlı makalesiyle, Hayri Beyin "Prof. Piccard'ın yükselmekteki maksadını anlatan yazısı şayanı dikkattir.

Bartın:— Bartın gazetesinin" Temmuz nüshalarında Köse Mihâl zade M. Rağıp Beyin "Anadolu şehirlerinin musiki işlerini tanzim yolları —Musikî teşekkülleri nasıl kurulur?" makale serisi devam ediyor. 20 Temmuz nüshasında Ahmet Baha Bey "Oğuz destanından Bey Böyrek'e

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 23

dair" makalelerine başlıyor; bu 27 Temmuz nüshasında devam ediyor. Ahmet Baha Bey, Dede Korkut hikâyelerinden birini teşkil eden "Bamsı Beyrek" hikâyesinin bir Safranbolu varyantını neşretmiş ve bu suretle, Alî Rıza Beyle beraber, Anadolu'da Oğuz destanının izlerini meydana koyan parçalar bulunduğunu meydana koymuştur.

Bolu-Çığır: — Bolu muallimlerinin bu mecmuasının 10 Haziran sayısında, İrfan Beyin "Hüriyete hürriyet yoluyla erişilebilir" ismindeki talimi mahiyette makalesiyle, Bolu sergisi hakkındaki küçük yazı şayanı dikkattir. Bu ikinci neviden yazılara Çığır'da maalesef az rastlanıyor. Muallimler mecmuayı Bolunun mahallî

tetkiklerine, fikrî ve maddî inkişaf meselelerine daha fazla alâkadar etmelidirler.

Zonguldak: — 23 haziran nüshasında Mukbil Beyin işçi teavün sandıkları ve amele birliği murahhaslarının seçimi münasebetiyle birkaç söz adıyla çok mühim bir yazısı var; amelenin hukukunu koruyacak olan bu murahhasların vazifelerinin ehemmiyetinden ve bunların intihabında ne dereceye kadar titiz olmak lâzım geldiğinden ve amele için yapılması lâzım gelen şeylerden bahsediyor. 1 Temmuz nüshasında Behçet Kemal Bey, Komünist şair Nazım Hikmet hakkında, Akşam'ın son anketinde yazılan reklâm mahiyetinde yazılara infialini söylüyor.

K.A.

Spor

Fudbol: Bu yılın fudbol maçlarının neticesi ve ecneblerle yaptığımız temaslara bizi yeni neticelere sevk ediyor:

1— İlk önce, Fenerbahçe ile Galatasaray'ın artık hiç güçlük çekmeden şampiyon olamayacaklarını öğreniyoruz. Beşiktaş'tan başka, Vefa ve İstanbulspor da, bundan sonra, birinciliğe namzet kulüpler arasındadır. Fenerbahçe'nin bu kulüplere yenilişi, öyle tesadüfi şeyler değildir. Daha pek yakında İstanbulspor'un İzmir'de en kuvvetli üç takımla yaptığı maçta, hakemlerin tarafgirlik etmelerine rağmen, hiç yenilmemesi de bunu açıkça gösteriyor.

2— Yunan birincisinin burada yaptığı iki maçta Türk futbolunun Yunan futbolundan üstün olduğunu gösterdi. Bunun acısını çıkarmak için muhtelit bir takımla tekrar geleceklerini ilân ettikleri halde son dakikada bundan vazgeçmeleri spor sahasında yapılmış mağrurane bir ric'attan başka bir şey değildir. Fakat şunu da

söyliyelim ki bu galebe bizi tatmin etmekten uzaktır. Çünkü Yunan birincisini İstanbul'da yenecek birkaç kulübümüz daha vardır. Bizce asıl mühim olan İstanbul Rumlarının tezahüratıdır. Bu şerait dahilinde, incinmemek istiyorsak, İstanbul'a Yunan takımı getirmemeliyiz

3— Pek yakın bir zamanda İzmir kulüplerinin bazıları birleşerek meydana daha sağlam teşekküller çıkardılar. Bu suretle İzmir futbolu yükseldiği gibi seyircilerin de daha heyecanlı maç seyretmeleri imkânı hasıl oldu. Acaba İstanbul kulüpleri de böyle yapamazlar mı? Benim düşünceme göre bu kabildir ve pek güzel neticeler temin edecektir. Meselâ Süleymaniye, İstanbul spor, Vefa kulüplerinin birleşmesi, spor için, ne mühim bir hâdisedir? Aynı zamanda bu birleşme mantıkîdir de. Çünkü bir kere bu üç kulübün temsil ettikleri semtler bir birine yakındır.

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 4

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 24

Membai İstanbul lisesiyle Vefa orta mektebidir.

Bu suretle, membai Galatasaray lisesi olan Galatasaray kulübü gibi, membai İstanbul lisesi ve Vefa orta Mektebi (Zaten bu mektepte İstanbul lisesinin ilk devresi mahiyetindedir) olan bir "İstanbul" kulübü teşekkül eder. Hatta daha ileri giderek diyebilirim ki İstanbul semtinde olan diğer kulüpler de bunlara iltihak ederse sporun diğer sahalarında da kuvvetli unsurlara malik sağlam bir birlik meydana gelmiş olur. Ve böyle bir birlik kurulursa futbol şampiyonluğunun en kuvvetli namizedi olur. Bu münasebele hayatın her safhasında birleşmenin ne kadar faydalı olduğu hakkında bir yığın söz söylenebilirse de ben okuyucuları sıkmamak için yalnız aklımda kalan iki satırı hatırlatacağım:

Ayrılanlar kırılır parçalanır.
Birleşenler boyun eğmez dayanır.

Bu yakınlarda "Darülfünun takımı" adıyla Rusya'ya bir takımın gideceğini ve kimlerden mürekkep olacağını öğrendik. Bu takımın içinde darülfünunla alâkadar bir tek kimse yoktur. Değil Darülfünun, yüksek tahsil görmüş olarak

aralarında yalnız Fenerli Zeki vardır. Ötekiler ya lise talebesi, ya ancak orta mektepten mezun, veya bu kadar da tahsil görmemiş olan gençlerden ibarettir. Darülfünuna gelince böyle bir takım çıkarmak henüz onun harcı değildir. Büyük bir sahtekârlık demek olan ve millî şerefimizi incitecek olan bu hareketten derhal vazgeçilmesi lâzımdır.

Güreş: Yunan futbolcuları buraya gelmekten çekindiler. Fakat bizim Kumkapı kulübümüzün güreşçileri oraya gittiler ve orada Yunanlıların millî takımını yüksek bir farkla yendiler. Ve zaten bundan başka bir netice de beklenemezdi. Hatta hareketlerinden bir gün önce bir arada güreşçilerimizi gören bir arkadaşımız "bunlar Yunanistan'ı fethetmeye mi gidiyorlar?" Demişti. Şaka bertaraf... Fakat hakikaten güreşte Yunanlılarla temasımız hiç de doğru değildir. Bizim güreşçilerimiz İstanbul'da Macarlarla müsavi kalmışlardı. Bundan sonraki temaslarımızı da, nasıl olsa yeneceğimiz Balkanlılarla değil, Macarlarla, Finlerle, Estonlarla, Almanlarla, İsveçlilerle yapmalıyız. Bu suretle teknik ve tecrübemiz artar.

M. Ekrem

İmtiyaz Sahibi Ve Mes'ul Müdürü

H. Nihâl

Sinan Matbaası